

Громадська оцінка екологічної політики в Україні

На сучасному етапі розвитку суспільства розв'язання будь-якої екологічної проблеми міжнародного, національного, регіонального чи місцевого рівнів потребує спільних зусиль державних установ, громадськості та бізнесу.

У демократичному суспільстві важливу роль у прийнятті екологічно значущих рішень відіграє громадськість. Громадянське суспільство виконує функцію привернення суспільної уваги до тих екологічних проблем, на які не реагує ні держава, ні ринок. Іншими важливими функціями громадської екополітики є громадський контроль за реалізацією національної та міжнародної екополітики, а також підтримка громадянських ініціатив, спрямованих на поліпшення стану довкілля.

В Україні громадський екологічний рух давно став одним із суб'єктів національної екологічної політики. І це не дивно, оскільки зростає заінтересованість найширших верств населення в екологічній проблематиці у зв'язку з численними планами та реалізацією небезпечних для довкілля проектів і програм і погіршенням екологічної ситуації. Зростають чисельність і масовість активних дій громадськості на захист середовища існування й свого конституційного права на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

У 2002–2003 роках громадські екологічні організації України вперше виступили з ініціативою підготовки доповіді «Громадська оцінка екологічної політики в Україні»¹. Ця доповідь була представлена на Спільному засіданні міністрів та НУО на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи», яка проходила в Києві у травні 2003 року.

Зусиллями громадськості необхідність підготовки громадської оцінки екологічної політики була закріплена у 2010 році на законодавчому рівні відповідно до прийнятого Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року». Зокрема, Ціль 1 Стратегії передбачає **«сприяння виданню та поширенню Доповіді громадських екологічних організацій щодо проведення громадської оцінки національної екологічної політики, починаючи з 2011 року»**.

У Національному плані дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки передбачено таке завдання: «Видання, у тому числі в електронній формі, щорічної доповіді неурядових екологічних організацій щодо проведення громадської оцінки державної екологічної політики із зазначенням кількісних та якісних показників доступу до екологічної інформації». Цим планом встановлено термін оприлюднення доповіді – **щороку до 31 березня**.

Слід зазначити, що в рамках фінансової угоди між Україною та ЄС № ENPI/2009/020-398 «Підтримка реалізації стратегії Національної екологічної політики України» Європейський Союз здійснює підтримку національної екологічної політики України. В цій угоді визначено «показники ефективності реалізації бюджетної підтримки ЄС у секторі охорони навколишнього природного середовища». Зокрема, показник № 5 передбачає видання доповіді про громадську оцінку процесу реалізації екологічної політики у 2011 та 2012 роках.

З метою надання допомоги Міністерству екології та природних ресурсів України, іншим заінтересованим сторонам і організаціям громадянського суспільства у процесі виконання, координації, звітування за Програмою бюджетної підтримки ЄС

¹ Текст доповіді розміщено на веб-сторінці <http://www.menr.gov.ua/content/article/220>.

Європейська комісія виділила грант для реалізації проекту «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України в реалізації секторальної бюджетної підтримки», який впроваджується в Україні протягом 2012–2014 років.

19 вересня 2012 року Мінприроди звернулося до керівництва проекту з проханням «надати експертну підтримку для підготовки Щорічної доповіді за 2011 рік та організації її широкого громадського обговорення». У відповідь на це звернення була сформована група експертів з представників громадських природоохоронних організацій, яка підготувала відповідну доповідь відповідно до «Технічного завдання до підготовки Щорічної доповіді НУО (ЩД НУО) “Громадська оцінка національної екологічної політики” за 2011 рік (включаючи аналіз за період з 2003 року)».

Проте, не всі громадські природоохоронні організації погодилися з тим, що процедура підготовки громадської оцінки має визначатися державними установами чи донорськими організаціями. На засіданні Громадської ради всеукраїнських організацій природоохоронного спрямування 24 жовтня 2012 року обговорювалося питання щодо підготовки Громадської оцінки екологічної політики в Україні. Було вирішено створити з ініціативи Громадської ради Робочу групу для підготовки доповіді із залученням представників Громадської ради при Мінприроди України, членів регіональних Громадських рад (при обласних управліннях та інспекціях), національних та місцевих НУО. Також було вирішено здійснювати підготовку доповіді на громадських засадах.

16 листопада 2012 року відбулося перше засідання Робочої групи, на якому були затверджені процедура підготовки Громадської оцінки, склад Робочої групи, структура доповіді та визначені координатори з підготовки тематичних розділів доповіді.

Інформаційною основою для підготовки «Громадської оцінки – 2012» стали:

- дані державної статистичної звітності, різних аналітичних матеріалів щодо тенденцій за останні роки;
- звіти Мінприроди України та інших центральних органів виконавчої влади, офіційні повідомлення Рахункової палати України;
- звернення, заяви, відозви, відкриті листи, оціночні та інформаційно-аналітичні матеріали, оприлюднені на веб-сайтах ряду всеукраїнських та міжнародних організацій, та матеріали громадських екологічних організацій (тексти звернень, заяв, скарг з природоохоронної тематики на адресу Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, обласних і місцевих органів влади), які надійшли на адресу Робочої групи.

Складність підготовки Громадської оцінки у 2012 році полягала в тому, що станом на кінець березня 2013 року звіт Мінприроди України за 2012 рік не був підготовлений та оприлюднений.

Проекти Громадської оцінки були обговорені на чотирьох засіданнях Робочої групи, проведення яких було підтримано проектом ЄС «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України в реалізації секторальної бюджетної підтримки».

Підготовка доповіді здійснювалася на принципах незалежності, самоорганізації, колективного авторства, консенсусу, актуальності, роботи на громадських засадах, відповідальності, партнерства та небайдужості. Це сприяло консолідації громадського руху, що знайшло своє відображення у створенні

Національної екологічної ради та започаткуванні Національного процесу «Довкілля для України».